Keski-Suomen hyvinvointialue
Aluehallitus

Turvallisuuslautakunnan lausunto talousarvioesityksestä vuodelle 2027 ja toiminta- ja taloussuunnitelmasta vuosille 2027–2030

Hyvinvointialueen toiminnan ja talouden tasapaino

Turvallisuuslautakunta pitää hyvinvointialueen talouden tasapainottamista välttämättömänä, mutta korostaa, että sopeuttamistoimenpiteet eivät saa vaarantaa asukkaiden turvallisuutta tai lakisääteisten palveluiden saatavuutta ja toimintavalmiutta. Talousarvion valmistelussa ja toimeenpanossa on huomioitava palveluiden alueellinen yhdenvertaisuus sekä erityisesti heidän turvallisuutensa, joiden toimintakyky on syystä tai toimesta heikentynyt.

Turvallisuuslautakunta pitää tärkeänä, että vuoden 2027 talousarvioon sisältyvien sopeuttamistoimenpiteiden vaikutuksia arvioidaan kokonaisvaltaisesti ja toimialuerajat ylittävästi. Yhdellä toimialueella toteutettavat säästötoimenpiteet voivat lisätä palvelutarvetta, turvallisuusriskejä tai kustannuksia toisella toimialueella. Esimerkiksi kotiin vietävien palveluiden riittämättömyys voi lisätä päivystyspalveluiden, ensihoidon ja pelastustoimen kuormitusta sekä kasvattaa asiakkaiden turvallisuusriskejä.

Turvallisuusvaikutusten arvioinnin tulee olla osa talousarvion toimeenpanoa ja havaittuihin arjen turvallisuutta heikentäviin vaikutuksiin on voitava reagoida viivytyksettä.

Asumisen turvallisuus

Turvallisuuslautakunta korostaa asumisen turvallisuuden merkitystä erityisesti väestön ikääntyessä ja kotona asumisen lisääntyessä. Palvelurakenteen muutoksissa on varmistettava, että ikääntyneiden, vammaisten ja muiden tukea tarvitsevien henkilöiden edellytykset turvalliseen kotona asumiseen säilyvät.

Asumisen turvallisuutta tulee edistää hyvinvointialueen palveluiden yhteistyönä. Erityistä huomiota on kiinnitettävä paloturvallisuuteen, tapaturmien ehkäisyyn ja riittävän avun saatavuuteen. Kotona asumisen lisääminen ei saa johtaa turvallisuusriskien kasvuun, tarvittavien palveluiden heikkenemiseen tai ettei tarvittava apu ole saatavilla oikea-aikaisesti. Kehittyvä turvallisuusteknologia voi täydentää palveluita, mutta se ei yksin korvaa henkilön tarvitsemaa inhimillistä apua, hoivaa tai valvontaa.

Kotihoidon suorituskyky ja henkilökohtainen apu

Turvallisuuslautakunta pitää tärkeänä, että kotiin vietävien palveluiden vahvistamisen yhteydessä varmistetaan kotihoidon tosiasiallinen suorituskyky ja palveluiden riittävyys. Kotihoidon palveluiden kysynnän kasvu, asiakkaiden lisääntyvä avuntarve ja pitkät välimatkat edellyttävät riittävää henkilöstöä, toimivaa työn organisointia sekä palveluiden jatkuvuuden turvaamista. Turvallisuuslautakunta pitää välttämättömänä, että kotihoidon henkilöstöresurssit ja toiminnallinen suorituskyky vastaavat asiakkaiden todellisia palvelutarpeita. Kotihoidon palveluiden tulee olla oikea-aikaisia, riittäviä ja turvallisia koko maakunnan alueella.

Turvallisuuslautakunta korostaa erityisesti, että kotihoito ei voi korvata vammaispalvelulain mukaista henkilökohtaista apua silloin, kun asiakkaan yksilöllinen palvelutarve sitä edellyttää. Palveluilla on erilaiset tavoitteet ja tehtävät, eikä talouden sopeuttaminen saa johtaa asiakkaiden itsemääräämisoikeuden tai välttämättömien palveluiden heikkenemiseen.

Pelastustoimen palveluiden valmius ja suorituskyky

Turvallisuuslautakunta pitää erittäin tärkeänä, että pelastustoimen palveluiden tosiasiallinen ja riskiperusteinen suorituskyky kaikissa pelastuslaitokselle säädetyissä lakisääteisissä tehtävissä (onnettomuuksien ehkäisy, pelastustoiminta, varautuminen ja väestönsuojelu) turvataan koko Keski-Suomen maakunnan alueella myös talouden sopeuttamistoimenpiteiden yhteydessä. Palveluiden mitoituksessa on huomioitava säädetyt toimintavalmiusajat, riskiperusteinen palvelutarve sekä kyky vastata samanaikaisiin onnettomuus- ja häiriötilanteisiin sekä poikkeusoloihin varautuminen.

Pelastustoimen palveluverkkoa ja voimavaroja tulee tarkastella riskiperusteisesti huomioiden maakunnan pitkät etäisyydet, toimintavalmiusaikaohjeet ja alueelliset olosuhteet. Pelastustoimen toimintavalmiuden tunnistetut puutteet tulee korjata ja osoittaa siihen riittävät voimavarat. Pelastustoimen investointien suunnittelussa tulee turvata kaluston ja muun kriittisen toimintakyvyn pitkäjänteinen ylläpito.

Turvallisuuslautakunta korostaa, että pelastustoimen päätoiminen ammattihenkilöstö ja sopimushenkilöstö muodostavat yhdessä kiinteän ja välttämättömän kokonaisuuden koko maakunnan kattavassa pelastustoimen palvelutuotannossa. Sopimushenkilöstön ja sopimuspalokuntien toimintaedellytysten turvaaminen on erityisen tärkeää harvaan asutuilla alueilla ja maakunnan reuna-alueilla, joilla sopimushenkilöstön merkitys pelastustoiminnan valmiuden ylläpitämisessä korostuu. Ammattihenkilöstön resurssit on turvattava toimintavalmiuden ja suorituskyvyn sekä asiantuntijuuden varmistamiseksi.

Hyvinvointialueen häiriö- ja poikkeusoloihin varautuminen

Turvallisuuslautakunta pitää tärkeänä, että haastavasta taloustilanteesta huolimatta hyvinvointialueen mahdollisuudet häiriö- ja poikkeusoloihin varautumiseksi turvataan. Hyvinvointialueen toimialueiden varautumista tulee kehittää edelleen. Tämä tarkoittaa konkreettisesti tarkoituksenmukaisen henkilöstön mahdollisuutta osallistua valmiusharjoituksiin ja viranomaisyhteistyöhön sekä maakunnan kokonaisturvallisuuden kehittämiseen (Keski-Suomen turvallisuus- ja valmiustoimikunta KSTURVA ja sen sihteeristö) sekä hyvinvointialueen henkilöstön kouluttamista valmiussuunnitelmien mukaisiin toimintoihin.

Hyvinvointialueen tulee olla kansallisessa varautumisen kehittämisessä mukana ja lainsäädännön velvoitteita on noudatettava sekä huomioitava mahdollisten lainsäädäntöuudistusten myötä tulevat varautumisvelvoitteiden kustannukset vuosien 2027–2030 toiminta- ja taloussuunnitelmissa.

Turvallisuuslautakunnan lausuntoyhteenveto

Turvallisuuslautakunta pitää välttämättömänä, että hyvinvointialueen talouden tasapainottaminen toteutetaan tavalla, joka turvaa asukkaiden turvallisuuden ja lakisääteisten palveluiden toteutumisen koko Keski-Suomen alueella.

Turvallisuuslautakunta korostaa erityisesti seuraavia periaatteita:

- Talouden sopeuttamistoimenpiteiden turvallisuusvaikutuksia on seurattava alueellisesti ja toimialuerajat ylittävästi.
- Asumisen turvallisuus on varmistettava palvelurakenteen muuttuessa ja kotona asumisen lisääntyessä.
- Kotihoidon henkilöstöresurssien ja toiminnallisen suorituskyvyn on vastattava asiakkaiden todellisia palvelutarpeita.
- Henkilökohtaista apua ei tule korvata kotihoidolla silloin, kun asiakkaan yksilöllinen palvelutarve edellyttää henkilökohtaista apua.
- Pelastustoimen palveluiden (onnettomuuksien ehkäisy, pelastustoiminta, väestönsuojelu ja varautuminen) riskiperusteinen ja tarkoituksenmukainen resursointi on varmistettava koko maakunnan alueella ja investointien on tuettava kriittisiä palveluita.
- Hyvinvointialueen häiriö- ja poikkeusoloihin varautumiseen on panostettava.

Turvallisuuslautakunta katsoo, että talouden tasapainottaminen ja turvallisuuden varmistaminen on sovitettava yhteen siten, ettei lyhyen aikavälin säästötavoitteilla vaaranneta hyvinvointialueen pitkän aikavälin toimintakykyä tai asukkaiden turvallisuutta.

Turvallisuuslautakunta esittää, että edellä mainitut näkökohdat huomioidaan vuoden 2027 talousarvion ja vuosien 2027–2030 toiminta- ja taloussuunnitelman jatkovalmistelussa sekä toimeenpanossa.